

Struktura a organizace
soudně lékařské
služby
v ČR

Ministerstvo
zdravotnictví

Ministerstvo
školství

Fakultní
nemocnice

Lékařské
fakulty

Zdravotnická část

Školská část

Ústavy soudního lékařství

Výuka

```
graph LR; A[Výuka] --> B[Studenti LF]; A --> C[Studenti práv]; A --> D[Policejní školy]; A --> E[Zdravotnické školy];
```

Studenti LF

Studenti práv

Policejní školy

Zdravotnické školy

Zdravotnictví

```
graph LR; A[Zdravotnictví] --> B[Pitvy]; A --> C[Toxikologie]; A --> D[Serologie]; A --> E[Histologie]; A --> F[Genetika];
```

Pitvy

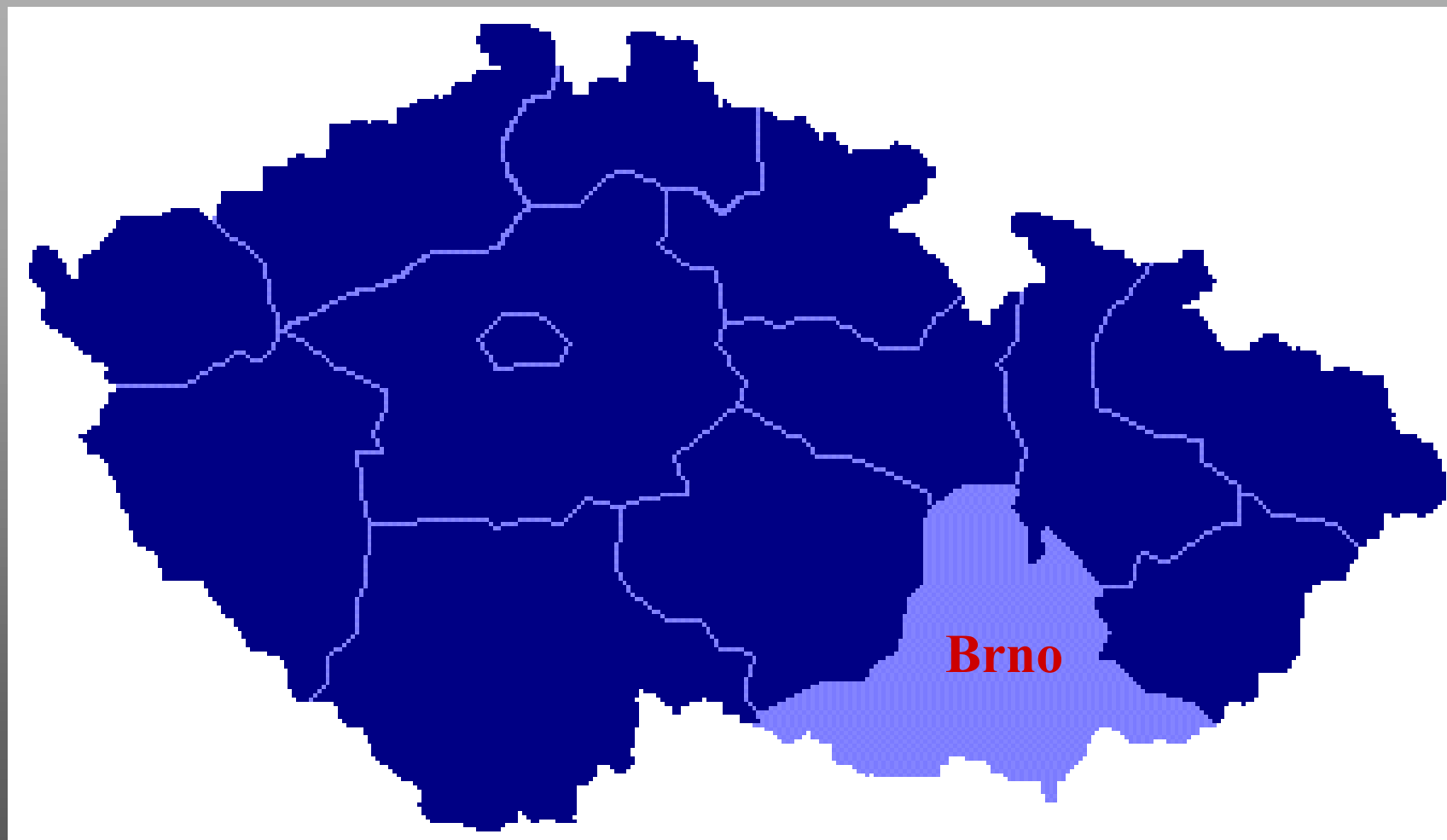
Toxikologie

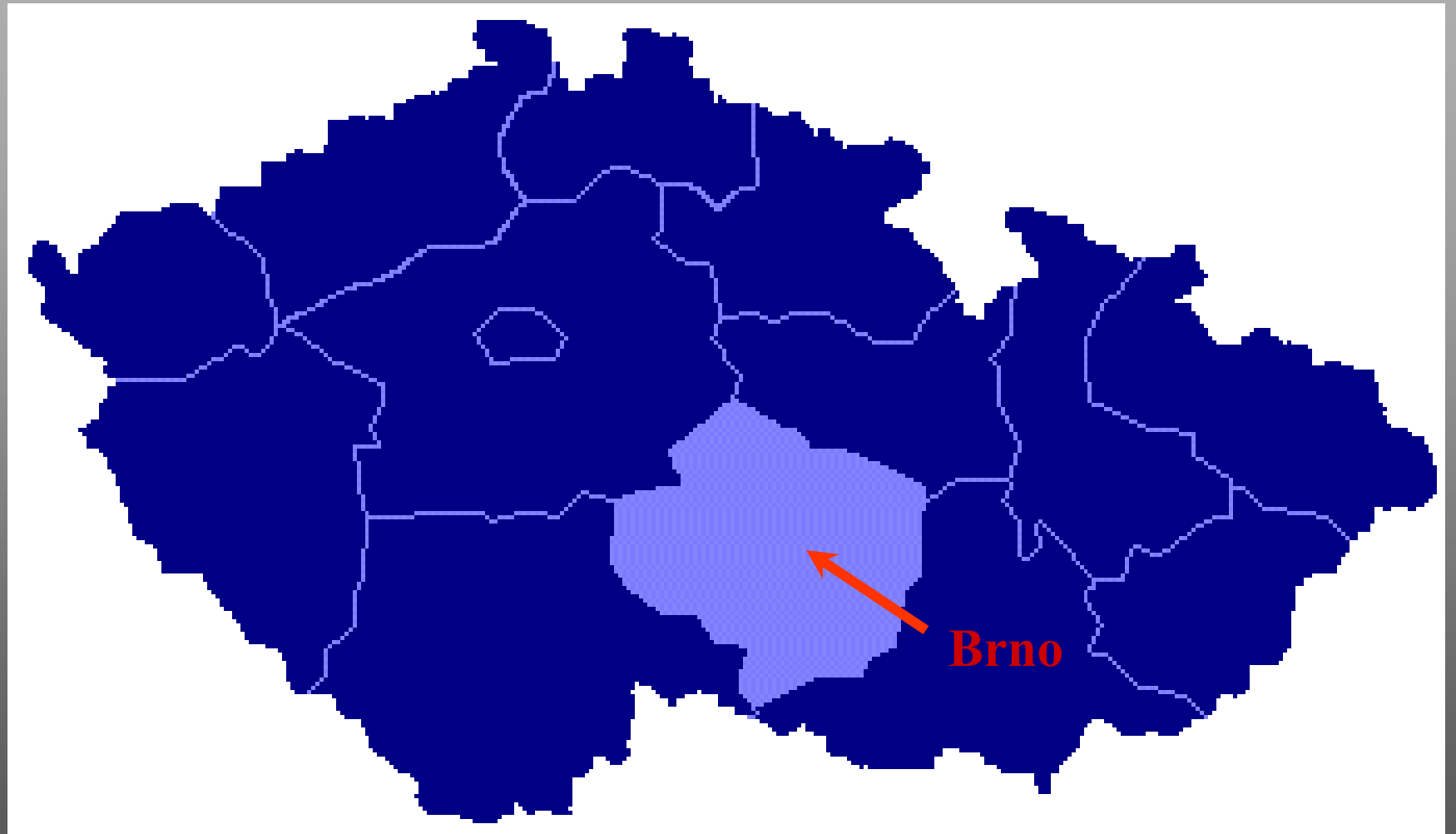
Serologie

Histologie

Genetika

ČR

Pitvy

(účel)

- Anatomické
- Patologicko – anatomické
- Zdravotní
- Soudní

Anatomické pitvy

Anatomické pitvy mohou provádět pouze univerzitní vysoké školy, které mají akreditovaný bakalářský nebo magisterský studijní program, jehož absolvováním se získává odborná způsobilost k výkonu zdravotnického povolání, na k tomu určených pracovištích; lze je provádět, pokud byly splněny podmínky pro použití těla zemřelého podle tohoto zákona. Převoz těla zemřelého k anatomické pitvě a zpět, provedení této pitvy a uložení těla zabezpečuje a náklady hradí univerzitní vysoká škola.

Povinné pitvy na patologii

- U dětí mrtvě narozených nebo u dětí zemřelých do 15 let věku, dále u mladistvých v rozsahu určeném vedoucím zdravotnického zařízení.
- U žen, které zemřely v souvislosti s těhotenstvím, potratem, porodem nebo šestinedělím,
- U osob, kterým byly aplikovány radioaktivní zářiče, kardiostimulátory nebo jiné dále použitelné implantované předměty,
- Jestliže z mrtvého těla byl odňat orgán nebo tkáň pro transplantaci

Povinné patologicko-anatomické pitvy

- u žen, které zemřely v souvislosti s těhotenstvím, porodem, potratem, umělým přerušením těhotenství nebo v šestinedělí, (rel. povinná)
- u plodů z uměle přerušovaných těhotenství provedených z důvodů genetické indikace nebo indikace vrozené vývojové vady plodu,
- u dětí mrtvě narozených a u dětí zemřelých do 18 let věku, (rel. povinná)
- u pacientů, kteří zemřeli při operaci, při nechirurgickém intervenčním výkonu, v souvislosti s komplikací navazující na operaci nebo nechirurgický intervenční výkon nebo při úvodu do anestézie,
- jestliže byl z těla zemřelého proveden odběr orgánu pro účely transplantací, tkání nebo buněk pro použití u člověka nebo odebrána část těla pro výzkum nebo k výukovým účelům;
- v případě, že k úmrtí došlo v souvislosti se závažnou nežádoucí příhodou při klinickém hodnocení humánního léčivého přípravku nebo s nežádoucí příhodou při klinických zkouškách zdravotnického prostředku nebo v souvislosti s ověřováním nových poznatků použitím metod, které dosud nebyly v klinické praxi na živém člověku zavedeny, nebo v případě podezření na tyto skutečnosti,
- v případě podezření, že k úmrtí došlo v souvislosti s odběrem orgánu za účelem transplantace nebo tkání nebo buněk pro použití u člověka.

Povinné pitvy prováděné v Ústavu soudního lékařství (zdravotní)

- Při náhlých úmrtích, jestliže při prohlídce mrtvého nebylo možno zjistit příčinu úmrtí.
- U osob zemřelých násilným úmrtím včetně sebevraždy.
- Byla-li příčinou úmrtí průmyslová otrava nebo úraz při výkonu práce anebo je-li zde podezření, že k úmrtí došlo z těchto příčin.
- U osob, které zemřely ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody..
- Je-li podezření, že úmrtí může být v příčinné souvislosti s nesprávným postupem při výkonu zdravotnických služeb.

Povinné pitvy zdravotní

- při náhlých a neočekávaných úmrtích, jestliže při prohlídce těla zemřelého nebylo možno jednoznačně zjistit příčinu smrti,
- při všech násilných úmrtích včetně sebevraždy, (rel. povinná)
- při podezření, že úmrtí může být v příčinné souvislosti s nesprávným postupem při poskytování zdravotních služeb, které vyslovil zdravotnický pracovník zúčastněný na poskytování zdravotních služeb, lékař, který provedl prohlídku těla zemřelého, nebo osoba blízká zemřelému,
- při podezření, že úmrtí mohlo být způsobeno v souvislosti se zneužíváním návykových látek, (rel. povinná)
- u osob, které zemřely ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence

Pitva se neprovádí

Prohlížející lékař neshledá důvodu.

Příčina smrti je zcela jasná.

Provozní důvody (rozhodne vedoucí pracoviště, ale pouze za výše uvedených podmínek a musí informovat PČR)

Kolize povinných pitev (§ 88/4)

Jde-li současně o povinnou pitvu patologicko-anatomickou a zdravotní, provede se pitva zdravotní!

Nesouhlas oprávněné osoby s pitvou

- O neprovedení pitvy, se kterou je vyjádřen nesouhlas, rozhoduje prohlížející lékař nebo poskytovatel provádějící pitvu
- Možné u pitev nepovinných a **relativně povinných**
- Za splnění následujících podmínek:
 - příčina úmrtí je zřejmá
 - byl vysloven nesouhlas s pitvou (sám zemřelý nebo osoby blízké zemřelému)

Pitvy povinné **relativně** (stručně)

- násilná úmrtí včetně sebevraždy
- podezření na úmrtí způsobené v souvislosti se zneužíváním návykových látek
- ženy zemřelé v souvislosti s reprodukcí
- děti

Pitvy povinné **absolutně** (stručně)

- jestliže při prohlídce těla zemřelého nebylo možno jednoznačně zjistit příčinu smrti
- při podezření, že úmrtí může být v příčinné souvislosti s postupem non lege artis
- u osob, které zemřely ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence
- u plodů z uměle přerušovaných těhotenství z genetické indikace
- úmrtí při operaci a jiném intervenčním výkonu
- úmrtí v souvislosti s lékařským experimentem
- úmrtí v souvislosti s odběrem orgánu za účelem transplantace nebo tkání nebo buněk pro použití u člověka
- jestliže byl z těla zemřelého proveden odběr orgánu pro účely transplantací

Rozhodnutí o provedení pitvy neurčené prohlížejícím lékařem

- **Poskytovatel provádějící pitvu může rozhodnout o provedení patologicko-anatomické nebo zdravotní pitvy, i když nebyla určena lékařem provádějícím prohlídku těla zemřelého!!!**
- *Např. úmrtí v cizině*

Koordinace
činnosti mezi
soudním lékařem
a orgány činnými
v tr. řízení

105/1 tr. řádu:

Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce. V přípravném řízení přibírá znalce ten orgán činný v trestním řízení, jež považuje znalecký posudek za nezbytný pro rozhodnutí, pokud byla věc vrácena k došetření, státní zástupce, a v řízení před soudem předseda senátu.

O přibrání znalce se vyrozumí obviněný a v řízení před soudem též státní zástupce. Jiná osoba se o přibrání znalce vyrozumí, je-li k podání znaleckého posudku třeba, aby tato osoba něco konala nebo strpěla.

Znalci zdravotnictví všech oborů

Vždy je třeba vybrat znalce, který je pro svoji
činnost náležitě vzdělán a školen

nejčastější chyby:

- chirurgie
- alkohol

Činnost znalce v oboru soudní lékařství

1. Posuzování poškození zdraví
živých pacientů

2. Posuzování okolností úmrtí.

Posuzování poškození zdraví u živých osob.

1. Posuzování mechanických příčin.
2. Posuzování hladin alkoholu, toxických látek a drog.

Náležitosti znaleckého posudku na zranění živých osob

- Přesné citace všech důležitých údajů z Vyšetřovacího spisu, tzn. všechno, co bylo zjištěno Policií ČR během vyšetřování.
- Přesné citace všech důležitých údajů z zdravotnické dokumentace.
- Výsledky vlastního vyšetření poškozené osoby fotodokumentace.
- Závěry a posouzení zranění.

Znalecké závěry a zhodnocení poranění musí obsahovat:

- Krátký souhrn okolností, které vedly ke vzniku zranění.
- Diagnostické závěry ošetřujících lékařů.
- Podrobný průběh léčby (pro vyloučení možných námitek proti způsobu vedení terapie a včasnosti lékařských zásahů).
- Všechny mechanismy vedoucí ke vzniku zranění (i čistě teoretické) a vyloučení těch mechanismů, které ke zranění vést nemohly.
- Závažnost poranění.
- Délka léčení a délka event. hospitalisace.
- Omezení v obvyklém způsobu života.
- Možnost trvalých následků.
- Zdravotní stav v době předcházející zranění.

Hodnocení poškození zdraví
předcházející smrt

tj. soudní pitva

(§ 115 tr. řádu)

Vznikne-li podezření, že smrt
člověka byla způsobena
trestným činem, musí být
mrtvola prohlédnuta a pitvána.

105/4 tr. řádu

Jestliže jde o objasnění skutečnosti zvláště důležité, je třeba přibrat znalce dva. Dva znalce je třeba přibrat vždy, jde-li o prohlídku a pitvu mrtvoly (§ 115).

K prohlídce a pitvě mrtvoly nesmí být přibrán jako znalec ten lékař, který zemřelého ošetřoval pro nemoc, která smrti bezprostředně předcházela."

Znalecký posudek na soudní pitvu musí obsahovat.

- Kompletní velmi podrobný nález zevního ohledání těla i vlastní nález pitevní včetně fotodokumentace (často až 60 fotografií) a/nebo videozáznamu.
- Přesné citace všech důležitých údajů z Vyšetřovacího spisu, tzn. všechno, co bylo zjištěno Policií ČR během vyšetřování.
- Přesné citace všech důležitých údajů ze zdravotnické dokumentace (pokud existuje).
- Znalecké závěry a zhodnocení.

Znalecké závěry a zhodnocení musí obsahovat:

- Časový přehled kdy došlo ke zranění, příjezd RZP, příjezd Policie ČR, přítomnost soudního znalce a čas začátku soudní pitvy.
- Souhrn pitevního nálezu.
- Závěry histologického, serologického a toxikologického vyšetření.
- Bezprostřední příčina smrti.
- Závažnost poranění – zda bylo možno uchovat život zraněné osoby včasnou, popř. specifikovat jakou odbornou pomocí.
- Všechny možnosti (i teoretické) vzniku zranění a vyloučení těch mechanismů, které nemohou spadat do úvahy. Srovnat, zda tyto mechanismy odpovídají výsledkům vyšetřování Policie ČR.
- Zda-li byla smrt způsobena druhou osobou.
- Vitalita poranění.
- Obsah alkoholu či drog.
- Zdravotní stav před smrtí.

Činnost lékaře na místě nálezu mrtvého

prohlídka

zemřelého pro potřeby zdravotnické

- * lékař ZZS,
- * lékař praktický,

ohledání

zemřelého právní úkon pro potřeby orgánů činných v tr. řízení a je součástí ohledání místa činu

- * lékař - znalec jmenovaný Krajským soudem nebo Ministrem spravedlnosti pro obor soudní lékařství
- * lékař Ústavu speciálních služeb MV ČR

Prohlídka

1. jako první a hlavní úkon - dotyčný člověk je opravdu mrtvý, tedy **konstatuje smrt**
2. pokud je to možné **dobu smrti**
3. pokud je to možné **příčinu smrti**.
4. Vyplní potřebné **doklady** (List o prohlídce mrtvého, Průvodní list k pitvě a Příkaz ke zdravotnímu transportu).

V těchto dokumentech, podle okolností a vlastního uvážení v souladu s Vyhláškou 19/88 Sb. nařídí pohřeb v zákonné lhůtě, nebo provedení pitvy na soudním lékařství.

Pokud o má zájem o výsledek pitvy a písemně o něj požádá, má soudní lékařství povinnost jej, opět písemně, informovat formou odborného vyjádření. Stejně tak má povinnost soudní lékařství vypracovat odborné vyjádření na žádost org. činných v tuz. řízení.

Pokud si prohlízející lékař není jistý

je zcela dostačující i částečně vyplněný:

- * List o prohlídce mrtvého s uvedením dostupných údajů,
- * Průvodní list k pitvě na soudním lékařství
- * šetrný transport těla k pitvě ve vaku (aby nedošlo k event. ztrátě předmětů doličných).

Je lepší podávat informace sice strohé, ale ověřené, než záplavu hypotéz. Nikdo nemůže mít prohlízejícímu lékaři za zlé pokud do Listu o prohlídce mrtvého napíše:

„Totožnost neznámá“

„Příčinu smrti na místě nelze bezpečně zjistit“.

Roč. č. _____ svazek _____ ročník _____

List o prohlídce mrtvého

Rok: _____
 Ošetřovací číslo: _____
 Číslo listu o prohlídce: _____
 Číslo pitevního protokolu: _____

1. Jméno: _____ Příjmení: _____ roz.: _____
 (Při změně jména nebo příjmení u též jméno nebo příjmení dřívější)
2. Datum narození: _____ rodné číslo _____ 3. Pohlaví: _____
 (u nezaměstnaných uvést přibližné stáří)
4. Rodinný stav: _____ 5. Státní příslušnost: _____ 6. Národnost: _____
7. a) Zaměstnání: _____ b.) Zaměstnavatel: _____
 c) Zdroj obživy: _____ 8. Nejvyšší ukončené vzdělání: _____
9. Rodiště: obec: _____ ulice, číslo: _____
 okres: _____ kraj (u cizinců stát): _____
10. Bydliště: obec: _____ ulice, číslo: _____
 (u novorozenců bydliště matčino)
 okres: _____ kraj (u cizinců stát): _____
11. a) Jméno a příjmení manžela (ky) i zemřelého(é): _____ roz.: _____
 b) Datum narození manžela (ky): _____ pokud žije, rodné číslo: _____
12. Datum a místo uzavření manželství: _____
13. Jméno a příjmení otec: _____ pokud žije, rodné číslo: _____
 rodičů zemřelého: _____
 matka: _____ r. roz.: _____ pokud žije, r. č.: _____
14. Datum úmrtí: _____ 15. Jde o prohlídku mrtvé narozeného dítěte? _____ Ano - ne
 (den, měsíc, rok - hodina) (nápadně zaškrtněte)
16. Místo úmrtí: _____ 17. Kde nastalo úmrtí? _____
 (nález mrtvol) (adresa) (doma, v nemocnici, v léčebném ústavě, na ulici, při převozu apod.)
18. Kým, kde a od kdy byl zemřelý naposled léčen: _____

19. Příčina smrti (podle klinického nálezu)		Přibližná doba mezi začátkem onemocnění a smrtí	Znak Podrobného seznamu MKN
I.	Nemoc (stav), která (y) přímo vedl (a) k smrti (bezprostřední příčina smrti)**	a)	
	Předchozí příčiny, tj. chorobné stavy, jsou-li jaké, které způsobily stav uvedený pod a);	b)	
	prvotní příčina (základní nemoc, hlavní nemoc) se uvede nakonec pod c)	c)	
II.	Jiné závažné chorobné stavy nebo změny, spolupodmiňující smrt, které nebyly v příčině souvislosti s nemocí nebo stavem uvedeným pod I. a)		

- ** To neznamená způsob smrti (např.: srdeční selhání, anémie apod.), nýbrž nemoc, úraz nebo komplikaci, které způsobily smrt.
20. Šlo o přenosnou nemoc? Ano - ne _____ 21. Šlo o nemoc z povolání? Ano - ne _____
22. Šlo o pracovní úraz, náhodný úraz, vraždu, sebevraždu? _____
 (zaškrtněte a uveďte mechanismus smrti, např. pád z výše, obědní, přejetí vlakem, zabíjení zvířetem, přejetí traktorem apod.)

- Suřmatelné ozdoby nebo protězy z drahých kovů _____
23. a) U dětí: 1. mrtvé narozených _____
 2. zemřelých _____
 do 1 roku: zralé-nezralé (zaškrtněte)
 do 24 hodin po porodu: délka života v hod.: _____
 do 15 let: rodiče manželé? Ano - ne (zaškrtněte)
 Má matka výdělečné povolání a jaké? _____
- b) U zemřelých žen: počet živě narozených dětí _____
- Při narození
 hmotnost v g: _____
 délka v cm: _____
24. Návrh prohlášení lékaře: _____
 (návrh k pívě, zdravotně bezpečnosti opatření, místa a způsob pohřbu)

V _____ dne _____
 (místo prohlídky) (den, měsíc, rok - hodina prohlídky)

Otázky na soudního znalce (které nelze zodpovědět)

příklady

Zda poranění na pravé ruce si mohla obviněná způsobit sama, pokud ano, z čeho tak lze usuzovat, pokud ne, z jakého důvodu.

Pokud jde o poranění končetin, která konkrétní zranění vznikla aktivně, jakým konkrétním způsobem a proč, která pasivně a proč, případně, proč není schopen znalec specifikovat, jak ke vzniku konkrétních zranění došlo.

Pokud jde o vzájemné postavení útočníka a napadeného uvádí znalec, že toto se muselo v průběhu konfliktu měnit, když zde je potřebné se vyjádřit, jaké možnosti vzájemného napadení a vzájemného postavení připadají v úvahu (nůž).

Jaké zranění mohlo projednávaným
dějem vzniknout?

Jaké důležité orgány se nacházejí v
napadené oblasti těla?

Příklady otázek které je možné zodpovědět

- Jaké důležité orgány se nacházejí v napadených oblastech těla?
- Je možné považovat (teoreticky ze soudně lékařského hlediska) útok na tuto oblast těla za život ohrožující?